

2-2020

KLOOSTERKWARTIER

Vereniging Vrienden van het Museum Elburg

Vereniging Vrienden van het Museum Elburg

Secretariaat:

Clakenweg 134

8081 LZ Elburg

0525-684363

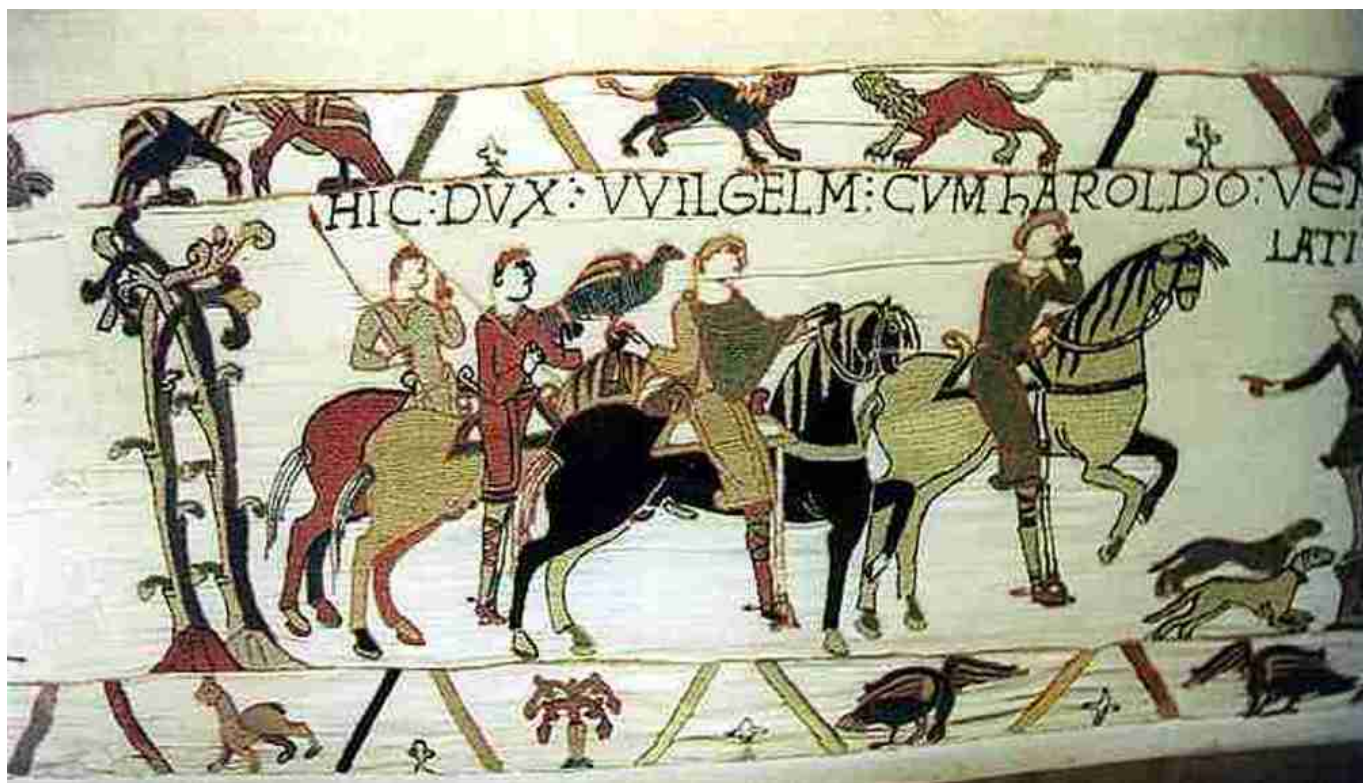
E-mail: elsvandel@hotmail.com

Hierbij het tweede reguliere Kloosterkwartier van 2020. We hopen dat u de extra edities op prijs hebt gesteld. Hoewel de coronacrisis nog lang niet voorbij is en het virus nog lange tijd onder ons zal zijn, wordt onze wereld weer een klein stukje normaler, nu deze voor iedereen weer wat groter is geworden. Museum Elburg is 2 juni weer open gegaan en het personeel en een grote groep vrijwilligers heeft zijn schouders er onder gezet om Museum Elburg weer op de kaart te zetten. Uiteraard met inachtneming van het protocol en met uiterste waakzaamheid en voorzichtigheid, maar vooral ook met passie en enthousiasme!

Wij verwelkomen mevrouw Joke Kramer-Smit als nieuw lid van onze vereniging.

Gelukkig heeft **Marianne Benkö** ermee ingestemd om de expositie ‘**Geweven natuur**’, die vrijdag 13 maart, vlak voor de lockdown, zou worden geopend, te verlengen. Zo kan iedereen nog tot eind oktober genieten van deze prachtige tentoonstelling. In Kloosterkwartier 1, dat uiteraard ook op de website van Museum Elburg te lezen is, kunt u de informatie over de kunstenares en de expositie nog eens teruglezen. <https://www.museumelburg.nl/vrienden/kloosterkwartier/>

Als aanvulling hierop geef ik u graag nog enige informatie over het beroemde **Tapijt van Bayeux – Een historisch wandkleed**. Op YouTube kunt u bovendien de volgende animatie van dit tapijt zien.

https://www.youtube.com/watch?time_continue=160&v=LtGoBZ4D4_E&feature=emb_logo

Eigenlijk is dit tapijt een groot stripverhaal over een historische gebeurtenis, de Slag bij Hastings. De slag wordt prachtig en in chronologische volgorde verbeeld. Het Tapijt van Bayeux wordt ook wel ‘Wandkleed van Bayeux’ genoemd. Het is maar liefst 70 meter lang en 50 centimeter hoog. Het werd vermoedelijk in Engeland omstreeks 1068 gemaakt. Het tapijt van Bayeux wordt beschouwd als een van de belangrijkste middeleeuwse kunstschaten ter wereld.

De naam heeft het te danken aan het feit dat het bisschoppelijke paleis zich bevond in het plaatsje Bayeux in Normandië. De bisschop van Bayeux, een halfbroer van Willem de Veroveraar, gaf niet lang na de slag bij Hastings opdracht tot de vervaardiging. Men gaat er van uit dat het in een Engels borduuratelier werd vervaardigd, maar er zijn ook bronnen die aangeven dat het gemaakt zou zijn door koningin Mathilde en haar hofdames. Het tapijt is voorzien van teksten in het Latijn.

Het tapijt is geen geweven tapijt, maar een met wollen garens geborduurd linnen doek. Eén van de beroemdste scènes op het tapijt is de afbeelding waarop te zien is hoe Harold II van Engeland sneuvelt op het slagveld. Het was dus Willem die, na de slag bij Hastings, in 1066 koning van Engeland werd. Het tapijt van Bayeux werd korte tijd later vervaardigd en was mogelijk bedoeld om tijdgenoten te overtuigen van de rechtvaardigheid van de Normandische invasie. Alles lijkt er dus op te duiden dat dit een staaltje Normandische propaganda was. Of toch niet?. Het is bijzonder om te ontdekken dat propaganda in de kunst of door de kunst van alle tijden is. Niet zo vreemd dus dat machthebbers bang zijn voor kunstenaars als het gaat om hun eigen gedachtengoed.

Technisch gezien valt het tapijt onder het zogenaamde ‘Arabische borduursel’. Er is een prachtige BBC documentaire waarin het complete tapijt wordt uitgelegd.

https://www.youtube.com/watch?v=F8OPQ_28mdo&feature=youtu.be Bij Instellingen kunt u de ondertiteling van het Engels in het Nederlands veranderen. Het tapijt zelf kunt u te zijner tijd, als het weer mag en kan, bekijken in het Museum van Bayeux. <https://www.bayeuxmuseum.com/en/>

Baliemedewerkers in de schijnwerper.

Wat zijn en doen onze vrijwillige baliemedewerkers in het museum en voor de VVV? Door Covid-19 ofwel het coronavirus was het ineens afgelopen voor de vele vrijwilligers. Vanaf 1 juni weer open volgens de richtlijnen van het RIVM, niet alleen de musea maar ook bioscopen, theaters en concertzalen. De museumvereniging is blij dat de musea in Nederland weer open kunnen, al is het in beperkte mate. Er mogen op dit moment maximaal 30 personen tegelijkertijd aanwezig zijn en het blijft afstand houden.

Maar eerst: wat zijn vrijwilligers?

Volgens Wikipedia is een vrijwilliger, ook wel een volontair genoemd, iemand die uit vrije wil werkzaamheden verricht buiten dienstverband.

Maar.... vrijwilliger zijn is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Is verbonden, is onbetaalbaar, maar niet te koop.

Maar ook...: is positief denken, positief doen, met als enig doel: voor jezelf en de ander een goed gevoel. En wat is volgens Wikipedia een baliemedewerker?

- Iemand die bezoekers ontvangt en als zodanig de eerste persoon is die de bezoeker tegenkomt.
- Iemand die de bezoekers hoffelijk ontvangt en correct te woord staat.
- Maar is ook het visitekaartje.

Net als vrijwel alle Nederlandse musea werkt ook Museum/VVV Elburg met vrijwilligers, onbetaalde krachten die met energie en toewijding hun werk doen. Als baliemedewerker draag je bij aan een plezierig museumbezoek van de gasten.

Doordat het museum is ondergebracht in één van de iconen van onze fraaie Hanzestad, het Agnietenklooster, is het overbrengen van de sfeer en het verhaal van de stad in thema's een eenvoudige stap om de bezoekers uit alle delen van ons land en zelfs buitenlandse toeristen te enthousiasmeren. Ook voor de altijd prachtige tijdelijke exposities.

Door de combinatie gastheer/gastvrouw van het museum ben je even later VVV medewerker en sta je bezoekers te woord en geef je toeristische informatie over onze prachtige Hanzestad. Daarnaast de verkoop van de vele Museum- en VVV-artikelen waaronder mooie Hanze artikelen.

Als VVV medewerker vertel je wat er allemaal te doen en te zien is in en rondom de Vesting.

Welke musea er zijn maar ook alles over de unieke omgeving met z'n vele activiteiten, fiets- en wandelpaden langs prachtige natuur en landgoederen evenals waar men kan overnachten zoals in een prachtige B&B of genieten op één van de goed geoutilleerde campings.

Kortom de vrijwillige baliemedewerker van museum en VVV is van alle markten thuis en kan daarnaast altijd rekenen op steun van de museum-professionals.

Maar na de juni heropening is het toch een beetje anders door het volgen van het protocol waaraan we ons moeten houden. Het protocol opgezet door de brancheorganisatie van de ruim 400 Nederlandse musea.

Hierin zijn natuurlijk de RIVM richtlijnen verwerkt.

Dankzij het harde werken van het museum personeel zijn het museum en de VVV klaar om weer gasten te ontvangen, volgens het protocol.

Het is even wennen maar voor ons als baliemedewerkers is het goed werken, al lijkt het allemaal wat ongezelliger op de beletage.

Voor onze bezoekers zijn de regels goed te overzien en te snappen.

Bij binnenkomst zijn de VVV bezoekers/toeristen gescheiden van de museumbezoekers middels duidelijke aanwijzingen.

De museum 'looproute tijdens coronatijd' laat de bezoeker alle thema's beleven, te beginnen bij de tijdelijke expositie 'Geweven Natuur' van Marianne Benkö.

Niet te missen is direct bij de ingang de gebruiksvriendelijke desinfectiezuil, aangeboden na een spontane actie van de 'Vrienden van het Museum'.

Het is weer goed en prettig om de positieve reacties te horen van de belangstellende plaats/streekgenoten en de weer aanwezige toeristen.

Voor de lezers van het Kloosterkwartier: kom eens kijken hoe het museum coronaproof is.

Roel Schraa

Epidemieën.

Het Covid-19-virus zet ons dagelijkse leven op zijn kop. Voor sommigen is telewerken met Zoom en teams, manieren om online met elkaar te vergaderen, de norm geworden, anderen zijn vervallen in werkloosheid en onzekerheid. De mensen in de zorg worstelen nog elke dag met de verschrikkelijkste ervaringen en

Fresco in de voormalige Abdij van Sint-André-de Lavaudieu, Frankrijk

werkdruk waar ze mee moesten en moeten dealen. Velen van ons kennen wel iemand die het virus niet heeft overleefd of die nog dagelijks moet knokken om er bovenop te komen. Zelf heb ik met mijn collega's een erehaag moeten vormen om een collega de laatste eer te bewijzen. Ouders komen op dit moment nog steeds bij van het in de lucht houden van zoveel ballen toen de scholen en kinderopvang dichtgingen en werk en de dagelijkse zorg en onderwijs voor het kroost gecombineerd moesten worden.

Door de eeuwen heen hebben epidemieën ook hun sporen nagelaten en wie zijn betere chroniqueurs van hun tijd dan kunstenaars. We weten allen dat kunst de spiegel van de samenleving is en dat kunst ons vertelt wat er in die samenleving gebeurt. Als we kijken naar de tijdsdocumenten die kunstenaars in het verleden achterlieten, dan wekt dat de nieuwsgierigheid naar wat postcoronatijden zullen brengen voor de hedendaagse kunst.

Mede dankzij kunst, is de pest in de Middeleeuwen misschien de epidemie die het meest tot onze verbeelding spreekt. Het merendeel van de schilderijen uit die periode toont de pest als een straf van de duivel of als een god die pijlen afschiet voor hen die zondigen en daarmee de bevolking besmet.

Een van de schilderijen die wél een realistisch beeld van de pest geeft, komt uit de kroniek van Gilles Li Muisit (1353), terug te vinden in de Koninklijke Bibliotheek van België in Brussel. Daarop is te zien hoe pestdoden in Doornik volgens de voorschriften in houten kisten worden begraven. Het schilderij doet wat denken aan de treurige persfoto's van de begrafenisrituelen in Italië uit de voorbije maanden, waar de doodskisten zich ook opstapelden.

Begravenis van pestslachtoffers te Doornik. Kroniek van Gilles Li Muisit (1272-1352)

Een

Josse Lieferinxe, Sint-Sebastiaan voorbede voor de pest (1493)

dat van Josse Lieferinxe (1493). Daarop kun je de symptomen herkennen, zoals een pestbui in de hals van de zieke.

tweede realistisch schilderij is

Doctor Schnabel von Rom / Kleidung wieder den Tod zu Rom Prent uitgegeven door Paulus Fürst, 1656, Neurenberg. British Museum, Londen. Dokter met pestmasker., de zogenoemde snaveldokter. Afstand en anonimiteit, net als met een

Authentiek pestmasker (circa 1700) in het Deutschen Medizinhistorischen Museums, Ingolstadt (Coll Nummer 02/222)

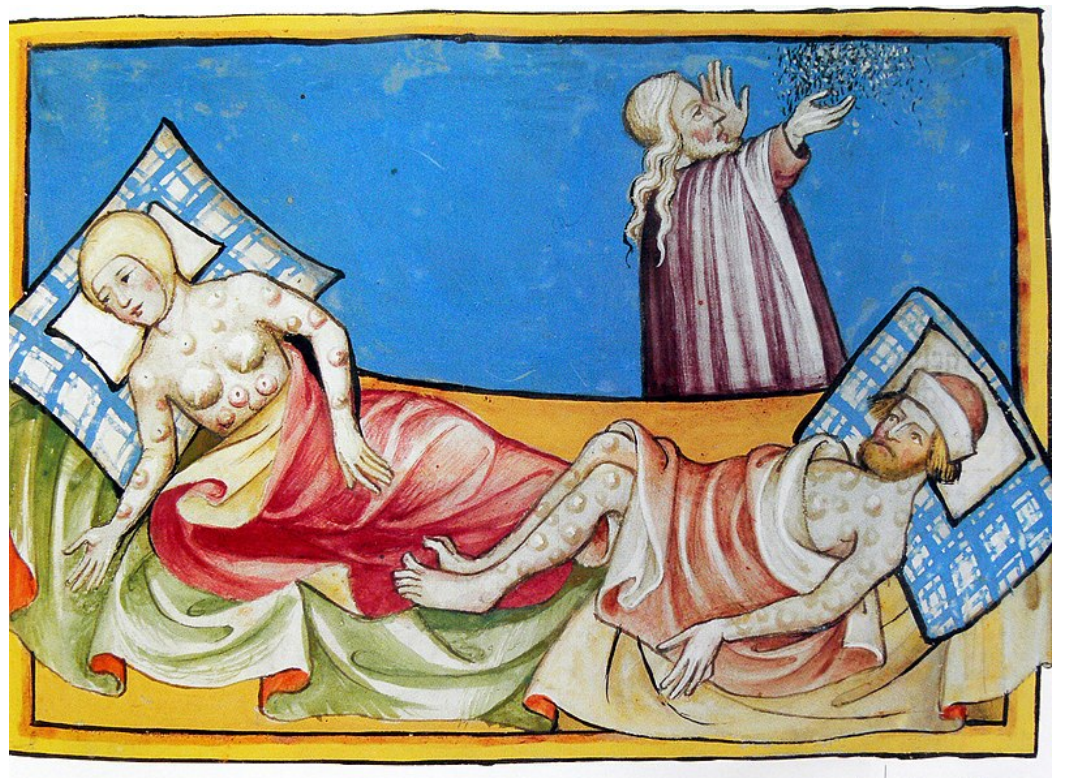

Hoewel dit kostuum door pestmeesters in heel Europa werd gedragen, maakte de aanblik ervan vooral in Italië veel indruk, zozeer zelfs dat de pestmeester een bekende figuur in de commedia dell'arte en tijdens carnavalsvieringen werd. Ook vandaag de dag zijn het kostuum en het masker van de pestmeester in Italië nog populaire carnavalsuitdossingen.

Apollo en Artemis schieten pestpijlen naar de kinderen van Niobe. Abraham Bloemaert.

Miniatuur uit de Toggenburg-Bijbel van 1411. De ziekte hier werd als de pest gezien, maar de symptomen wijzen eerder op pokken.

Jheronimus Bosch, Laatste Oordeel

In 1347 bereikte de pestepidemie Europa met ongeveer 50 miljoen doden als gevolg. Algemeen wordt aangenomen dat de ziekte vanuit de Oriënt via ratten op schepen naar Europa is gebracht en daar via de handelsroutes verder werd verspreid. Het rattenvirus dat zich ontwikkelde in de open riolen van die tijd verspreidde zich snel onder de bevolking en doodde één derde van het aantal Europese inwoners.

Hele dorpen werden weggevaagd. Land kwam braak te liggen omdat er niemand was om het te bewerken. Voor de overlevenden was er dientengevolge niets om te eten.

De inwoners werd wijsgemaakt dat de pest een straf van God was door hun onzedig leven. De kerken liepen vol en de bevolking werd door priesters opgeroepen tot boetedoening. Geen mens keek trouwens naar die doden om: er werd geen traan om geplengd en geen kaars om gebrand. Aangezien de gewijde grond niet toereikend was om de ontelbare lijken te herbergen die iedere dag en bijna ieder uur bij alle kerken werden aangeboden en men toch naar aloud gebruik iedereen aan de schoot der aarde wilde toevertrouwen, werden op de kerkhoven enorme kuilen gegraven, waarin de aangevoerde lichamen met honderden tegelijk werden neergelegd, of beter gezegd zoals in een scheepsruim, laag voor laag met een flinterdun laagje aarde ertussen op elkaar gestouwd tot de kuil boordevol was. De vergelijking met de situatie in de omgeving van de Italiaanse stad Bergamo ten tijde van de corona uitbarsting is uiteraard snel gemaakt.

In de oude stad Elburg werd in 1339 door de Hanze kooplieden het eerste geestelijke gilde opgericht: het Schipluidengilde. Het ledenboekje van dit gilde is helaas verloren gegaan. Het tweede gilde dat werd opgericht was het Sint Joris of Sint Jorgengilde in 1384. Sint Joris beschermde tegen oorlogsgevaar, koorts en pest. Het ledenboekje van het middeleeuwse Sint Joris of Sint Jorgengilde (opgericht op 23 april 1384, op Sint Jorisdag) behoort tot de topstukken van Museum Elburg.

Bron: <https://www.museumelburg.nl/het-museum/collectie/boekje-van-het-st-joris-gilde/>

Ook de quarantaine is al bekend uit vroeger tijden. Ook voor de pest waren de mensen bang. Velen gingen namelijk dood aan deze besmettelijke ziekte. In 1635-1636 werd bijvoorbeeld Nijmegen zwaar getroffen door de pest. Van de 10.000 inwoners stierven er ruim 6.000. In de Hezelstraat stond een gasthuis voor de verpleging van pestlijders. In de meeste oude steden is nog wel zo'n 'pesthuis' aanwezig. De straat waaraan het pesthuis lag, heette soms, zoals ook in Harderwijk, lange tijd de Pesthuisstraat. De bewoners waren er op den duur niet zo gelukkig mee en vroegen in 1920 aan het gemeentebestuur om de naam te veranderen in Eendrachtstraat. In 1976 werd de middeleeuwse naam Straat van Sevenhuysen in ere hersteld.

Paul Van Ryssel (1826-1909), Cholera scène. Herinneringen aan de epidemie van 1854 in de Jura 1890

De cholera

Paul-Ferdinand Gachet (1828-1909) werd bekend als dokter van Vincent van Gogh. Naast dokter was hij bovendien graficus en kunstschilder onder het pseudoniem Paul Van Ryssel. Als student geneeskunde in 1854 hielp hij op vrijwillige basis cholera-patiënten in het Aube- en Juragebied. Van die ervaring maakte hij dit iconische schilderij. Op het schilderij is de blauwe kleur van de overledene te zien als gevolg van cholera, de ziekte die tevens bekend staat als de blauwe dood.

Aanhoudende golf van epidemieën in de 19e eeuw

In 1848 en 1849 kwam de tweede cholera-golf in Nederland op gang. Er werden speciale ziekenhuizen voor cholera-patiënten ingericht om zo de verdere verspreiding van de ziekte te voorkomen. Verschillende commissies werden opgericht die probeerden cholera te bestrijden. In 1854 ontdekte de Britse arts John Snow dat cholera veroorzaakt werd door vies water. Hierdoor ontstond het besef dat de riolering en de hygiëne anders en beter

Shakespeare schreef zijn beste stukken tijdens de pest en dankt zijn bekendheid er aan.

De tijd van de pest is een tijd, waarin de hele stad overloopt van misère, mogen theaters niet open, want bezoek aan het theater kon zorgen voor een infectie met de pest. Dus begint Shakespeare met schrijven, en legt de basis voor veel van zijn meest beroemde stukken: King Lear, Macbeth en Anthony and Cleopatra werden toen gevormd. Bij deze pestepidemie in Londen van 1593 stierven bovendien de grootste concurrenten van William Shakespeare. De enorme vraag naar nieuwe toneelstukken bezorgde mede de beginnening zijn grote doorbraak, waarna hij de theaterwereld voorgoed veranderde.

Woningwet

De vraag om hygiëne resulteerde in de eerste wet, de Woningwet 1901 die op 1 augustus 1902 in werking trad. Het doel van de Woningwet was om bouw en bewoning van slechte en ongezonde woningen onmogelijk te maken en de bouw van goede woningen te bevorderen. Het was de eerste wet omtrent de volkshuisvesting in Nederland.

De uitdrukking '**Krijg de klere**' herinnert aan de cholera-epidemieën in Nederland, want het woord 'klere' verwijst naar kolere waarmee cholera bedoeld wordt.

moesten worden georganiseerd. Het duurde echter nog een tijd voordat dit ook gerealiseerd kon worden. Tien jaar later brak dan ook de derde cholera epidemie in Nederland uit. De laatste en meest dodelijke cholera epidemie vond plaats in 1866. Deze woedde vooral in Amsterdam en omstreken en kostte 21.000 mensen het leven.

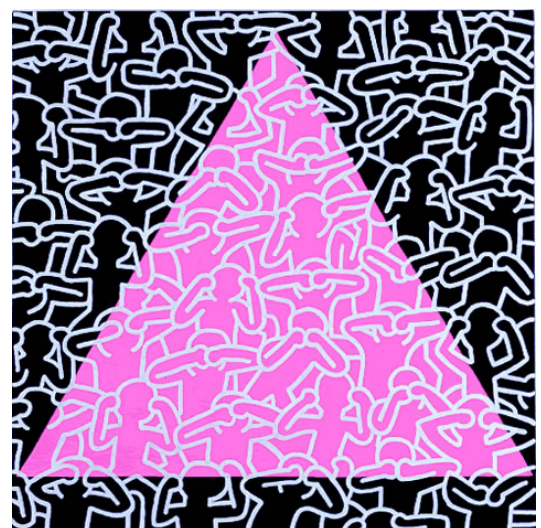
Kunstenaars zijn uiteraard niet immuun, dat heeft Edvard Munch (1863-1944) aan de lijve moeten ondervinden. Munch maakte een zelfportret tijdens en na zijn besmetting met de Spaanse griep. Hij genas van de ziekte, maar de uitputting achteraf is op het schilderij af te lezen.

Edvard Munch – Zelfportret na de Spaanse griep (1919)

Aids

De Aidsepidemie in de jaren '80 in de Verenigde Staten bracht, naast heel wat slachtoffers, een periode van discriminatie voor de LGBT-community teweeg. Keith Haring kreeg zijn diagnose in 1988 en trachtte met zijn kunst het klimaat van homofobie te breken en de stilte en onzichtbaarheid van aidsslachtoffers aan de kaak te stellen. Hij maakte daarbij gebruik van een roze driehoek, het symbool dat in de holocaustperiode gebruikt werd om homoseksuelen te markeren en dat dankzij hem een activistische betekenis kreeg. Het werk kreeg de naam SILENCE = DEATH.

In de jaren 80 drukte de aidsepidemie een onuitwisbare stempel op de westerse samenleving. De genadeloze bekritiserings van homoseksuele mannen en de onverschillige houding van veel regeringen tegenover de crisis wakkerde het activisme in de kunst aan. Enerzijds werd kunst ingezet als direct verzet tegen het overheidsbeleid, anderzijds zetten veel kunstenaars zich in om meer bewustzijn te creëren rondom aids en hiv. Daarnaast maakten veel kunstenaars werk ter nagedachtenis van overleden dierbaren. Zo lieten ze kunst en leven samenvallen en gaven ze het persoonlijke domein een culturele en esthetische relevantie.

Deze korte impressie laat zo maar wat kunst zien die ooit werd gemaakt toen een epidemie de wereld teisterde. We kunnen er nu op wachten dat er bijzondere kunstwerken gemaakt zullen worden aan de hand van het coronavirus. Wereldwijd duiken de werken al op. Ook in de zogenoemde Street Art zijn er al vele voorbeelden voorhanden. Het zal niet lang duren voordat er stapels boeken, toneelstukken, films en andere kunstuitingen ons zullen verrassen en misschien ook wel verbazen.

EPA Een hond loopt langs een muurschildering van het coronavirus Covid-19 in Dublin, Ierland.

BELGA Een muurschildering van een gezondheidswerker met een mondkmasker in Wetteren, België. Het werk is van de straatkunstenaar CAZ en draagt de hashtag 'Bedankt'.

AP Een graffitikunstwerk van The Rebel Bear op een muur in Bank Street in Glasgow, Schotland. De kunstenaar legt het probleem 'wat met liefde in tijden van corona?' vast.

Films over pandemieën

Er zijn talloze films gemaakt over de gevolgen van besmettelijke ziekten. Steeds terugkerende ingrediënten: persoonlijke tragiek, maatschappelijke en morele ontwrichting, politieke onkunde, heroïsche dokters, inventieve wetenschappers en bizarre terroristen. Misschien kent een aantal van u nog de film 'Het zevende zegel' van Ingmar Bergman (1957). In de 14e eeuw heerst de pest in Zweden. Kruisridder Antonius en zijn schildknaap ontmoeten de Dood op een verlaten strand. De ridder daagt hem uit tot een partijtje schaak en hoopt zo zijn lot te ontlopen. De Dood speelt het spel mee. Het is een onvergetelijke zwart-witfilm.

De eerste verfilming van Richard Mathesons boek I Am Legend uit 1954 is te streamen. Het is de Italiaanse film [The Last Man on Earth](#) uit 1964 met Vincent Price in de hoofdrol. De film is opgenomen in Rome en blijft iets dichterbij het boek, dat gaat over de laatste mens in een wereld die is overgenomen door een nieuwe vampierensoort. In de eerste en de nieuwste verfilming voert hoofdpersoon Neville experimenten met vaccins uit op gevangen vampiers of zombies, die hij als monsters beschouwt. Maar helaas is de hele clou van het boek in de versie met Will Smith uit 2007 vervangen door een traditioneel Hollywood-einde. Op de website <https://wibnet.nl/cultuur/5-pandemieen-op-het-witte-doek> vindt u nog een aantal interessante voorbeelden.

En wie kent niet het bekende boek Decamerone van Giovanni Boccaccio? Hierin gaat het over de stad Florence in 1348 als de stad is getroffen door een pestepidemie, die genadeloos om zich heen grijpt. Zeven jonge vrouwen en drie jongemannen besluiten Florence te ontvluchten en trekken zich terug op het Toscaanse platteland. Om de tijd te doden vertellen ze elkaar elke dag verhalen, die variëren van gewaagd tot wellevend, van dramatisch tot komisch. Allemaal zijn ze een lofzang op het menselijk vernuft en op het rake woord, dat levens kan redden: de tien vertellers overleven de Zwarte Dood.

De Pest, het boek van Camus is op slag een bestseller geworden door de coronacrisis. <https://www.nporadio1.nl/boeken/22669-we-lezen-massaal-de-pest-van-camus-en-terecht>

Hierover is een prachtige podcast over te beluisteren, namelijk de boekenpodcast met Mieke van der Weij en Pieter van der Wielen op de NPO Radio 1.

Het pestmasker

Het mondkapje ten tijde van de pestepidemieën had een ietwat andere functie dan de hedendaagse mondkapjes. Deze snavel moest besmetting voorkomen. Het masker moest er in ieder geval voor zorgen dat de stank die de ziekte overal verspreidde enigszins hanteerbaar werd: de snavels werden gevuld met jeneverbessen en boerenwormkruid die een – zo werd gedacht – aroma verspreidden dat de pestbesmetting tegenhield.

Mode

Tijdens de Sars-epidemie in 2003 introduceerden--invloedrijke labels, zoals Louis Vuitton en Nike, mode-mondkapjes met daarop prominent hun logo. Maar een innovatie is dit natuurlijk niet; de mondkapjes bestaan allang, de ontwerpers geven er slechts een commerciële draai aan. Nu de mondkapjesmaatschappij verder oprukt, ontwikkelen deze kleinoden zich rap tot hét nieuwe modeaccessoire, ook weer vaak voorzien van een logo.

Weetje

Etherische olie van boerenwormkruid wordt tegenwoordig bijvoorbeeld nog steeds gebruikt in de receptuur voor insecten-verdrijvende middelen, onder andere om het huis vlo- en motvrij te houden.

Boerenwormkruid, veel gebruikt tijdens de pestjaren in Venetië

Quarantaine-inrichting

In 1934 is in het havengebied van Rotterdam de Quarantaine-inrichting geopend. Reeds toen was er angst voor het meebrengen van besmettelijke ziekten door de schepen, die de Rotterdamse haven aandedden.

Bovendien, vroeger had iedere havenstad de verplichting om een quarantaine-inrichting te bouwen, voor opvang van zeelieden, die (mogelijk) besmet waren met tropische ziekten.

De gebouwen zijn in een zakelijk expressionistische stijl ontworpen door architect J.G. Snuif onder supervisie van A. van der Steur. Het haventerrein,

'fabrieksdorp' en quarantainegebied vertellen samen een belangrijk verhaal binnen de maritieme en industriële geschiedenis van Rotterdam.

Het complex bestond uit een afgesloten terrein van zes hectare met een voetbalveld en een eigen steiger in de rivier en aanvankelijk tien gebouwen: een portiersgebouwtje, een mortuarium - met stenen onderzoekstafel-, een officiersbarak, een zusterhuis, een isolatie- of ziekenbarak, het woonhuis van de beheerder, een chloorhuisje, een badhuis annex ontsmettingsbarak - met ontsmettingsketels voor kleding en met een onreine- en een reine afdeling-, een centraal keukengebouw - met kolossale stoompannen- en drie contactbarakken waarin de mensen met elkaar in quarantaine verbleven. De gebouwen waren elk met hun eigen deelterrein omzoomd door geschoren ligusterhagen van een meter hoog. De functie van het gebouwencomplex was echter door de snelle ontwikkelingen al gauw achterhaald. Uiteindelijk is het Q-terrein zelfs nooit gebruikt voor zijn oorspronkelijke doel. Enerzijds kwam dat door de opkomst van penicilline, anderzijds omdat in 1927 het Havenziekenhuis opende aan de Oosterkade (nu Maasboulevard). Voor de aanleg van het Q-terrein is er nog wel over gesproken om dit ziekenhuis op deze locatie te laten 'landen', maar dit leidde uiteindelijk tot niets. Andere functies, zoals opvang van vluchtelingen vielen het complex ten deel. Zo werden in 1939 Joodse vluchtelingen opgevangen die Duitsland of Oostenrijk waren ontvlucht en die door wilden reizen naar de VS of Engeland. Ook psychiatrische patiënten bevolkten de gebouwen. Tevens konden tyfuslijders en tuberculosepatiënten uit de omtrek er tussen 1945 en 1953 terecht en uiteindelijk werd het complex zelfs gekraakt. Tegenwoordig is het een plek waar kunstenaars hun domicilie hebben. Zo'n zeventien mensen hebben hier ook hun woning; anderen drijven hier enkel hun onderneming. Het betreft uitsluitend mensen met een creatief beroep. Inmiddels is het quarantaineterrein op Heijplaat een rijksmonument. Het is bovendien het negende door het Rijk beschermde stadsgezicht van Rotterdam. Want, door de keuze voor bakstenen gebouwen, in plaats van de houten barakken waar buitenlandse havensteden veelal voor opteerden, heeft Rotterdam een van de weinig overgebleven quarantaine-inrichtingen die in de eerste helft van de vorige eeuw werden opgetuigd.

Het Havenbedrijf Rotterdam is bezig om het rijksmonumentale Quarantaineterrein zo veel mogelijk in oude luister te herstellen. Tegelijkertijd moet dit bijzondere stuk Heijplaat een nieuwe toekomst krijgen, zonder kunstenaars, maar met een hotel, maar dat is niet een-twee-drie geregeld. Uiterlijk halverwege 2024 moeten de zestien creatievelingen die nu nog gratis en vrij in het uitbundige groen op het Q-terrein wonen en werken, zijn vertrokken. Het Havenbedrijf wil deze lap grond voor enkele miljoenen een grondige opknabbeurt en make-over geven à la het nabijgelegen RDM-terrein. Voor wie na dit gelezen te hebben, nieuwsgierig is geworden, dit is nu echt een bijzonder pareltje om bijvoorbeeld per fiets te verkennen. Maar weinig mensen kennen dit gebied met bijbehorend rivierstrand, ook veel Rotterdammers niet, want het ligt goed verstopt in de Rotterdamse haven. Het strand van Rotterdam is onzichtbaar vanaf het land. Vanuit de stad kunt u met de fiets, eventueel een OV-fiets, dit gebied bezoeken. Die fietsroute alleen al is de moeite waard. Door de prachtige vooroorlogse fietserstunnel, onderdeel van de Maastunnel, dwars door de Waalhaven met zijn loods en schepen, over een overwoekerd fietspad, langs arbeidersdorp Heijplaat en dan door het hek van de voormalige Quarantaine-inrichting.....

Veel foto's en praktische informatie op de volgende website:

<http://ondermaas.nl/ondermaas/heijplaat.aspx>

Els van Andel

In Beeld:

A NEW LOOK IS BORN!

Na WO2 was kleding en stof nog op de bon. Veel kleding werd vermaakt of omgekeerd. Mijn moeder heeft als naaister heel wat kleding vermaakt.

Het is begrijpelijk dat vrouwen snakten naar iets nieuws. De grote Franse ontwerper Christian Dior voelde haarfijn aan wat vrouwen nodig hadden.

Christian Dior (1905 -1957) was aanvankelijk hoedenontwerper. In 1946 startte hij zijn modehuis in Parijs. De stoffenfabrikant Boussac ondersteunde zijn initiatief financieel. In 1947 presenteerde hij al zijn eerste collectie. Hij stond een romantische, luxe mode voor. Hij wilde af van de uniformachtige jurken uit de oorlogstijd. De vrouwelijke charme mocht benadrukt worden.

Eigen ervaring Fred Peters: Het is niet veel wat Fred over Heijplaat kan vertellen; het was te ver weg van de stad om als jochie even naar toe te gaan.

Wat vaker zag hij het van de Noordkant van de Maas terwijl hij naar Schiedam – Vlaardingen – Maassluis fietste.

Een keer lag er inderdaad een schip aangemeerd – met de rode quarantaine vlag in top en zijn vader vertelde wat er aan de hand zou kunnen zijn. Er kon iemand “gevaarlijk” zijn aan boord en dat moest eerst onderzocht worden voor men verder de haven in mocht varen.

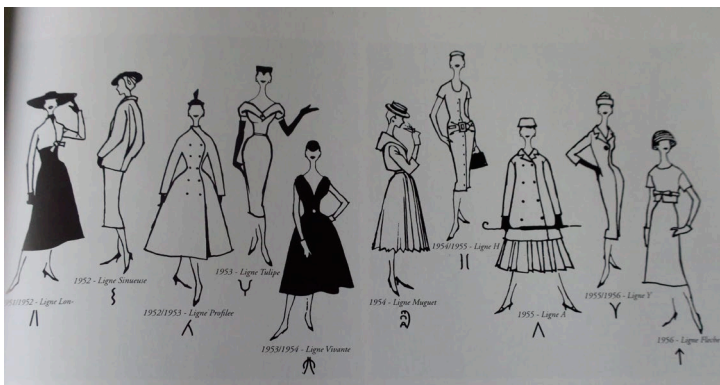
La Ligne Corolle

Het accent in zijn ontwerpen lag op: de taille, aflopende schouders, ronde boezem en een accent op de heupen. Zijn japonnen hadden vaak een ingebouwd corset en driekwart mouwen. Onder de japon drie lagen onderrokken. Voor de wijde rok werd 40 meter stof gebruikt! Hij completeerde zijn creatie met lange handschoenen, pumps en een grote hoed. Hij noemde zijn lijn: La Ligne Corolle (bloemenkroon). In Harpers Bazaar schreef modejournaliste Carmel Snow : *a new look is born*. Vandaar de naam voor deze modestijl **NEW LOOK**.

Er ontstond veel weerstand tegen deze modestijl. Een japon kostte wel 40.000 francs. Vrouwen die zo'n japon droegen werden bedreigd door feministes. Soms werd de jurk van hun lijf gescheurd. Er was na de oorlog nog veel armoede en kleding was nog op de bon. Dior reageerde als volgt: *"Ik heb de kunst om te behagen weer nieuw leven ingeblazen"*.

Gedurende de jaren vijftig kwam hij steeds weer met een nieuwe modelijn: de tulplijn, de H-lijn, de A-lijn, de Y-lijn. Met een penseelstreek kon hij 40 miljoen rokzomen ten val brengen.

Constance Wibaut tekende de modellen tijdens de modeshows in Parijs. Deze tekeningen werden gepubliceerd in kranten en damesbladen (Libelle). De Haute Couture werd nagemaakt voor de confectie.

Patronen verschenen in Burda, Libelle en Marion. Veel vrouwen kropen achter de naaimachine met meters katoenen stoffjes. Hun dochtertjes kregen vaak een jurkje van de restjes. Een patroon kostte f 1,- bij Libelle.

Op de foto uit de Libelle van 13 juni 1952 zien we moeder en dochtertjes in eenzelfde model jurk. Ze zijn klaar voor de zomer!

Tip: kruip achter de naaimachine en creëer een vrolijke zomerjurk. Natuurlijk kun je ook beginnen met een rokje met elastiek!

Zonnige zomer,

Anna van Prooijen - Schenk

Het gidsenwerk in corona-tijd

Het gidsenwerk zal er in deze corona-tijd wel wat anders uitzien dan tot nu toe.

Ook ik moet me aan de geldende regels gaan houden, d.w.z. die 1,5 meter!!

Lekker makkelijk om je groep van zo'n 12 mensen te bepraten / beschreeuwen.

Thea heeft een oplossing bedacht: neem maar een megafoon mee.

Maar ideaal is dat niet. Dus mogen we het doen met een microfoon. Ik zag me al lopen met een kinderwagen met omroepinstallatie, zoals de politie soms ook al omroepend rond rijdt.

Er hoeft nog net niet met een mondkapje gelopen te worden. Dat doet me overigens denken aan de pestepidemieën. Misschien gaat het die kant op en zien jullie me zo straks in Elburg rondlopen met het vogelmondkapje.

Benieuwd trouwens of dat in de trein ook is toegestaan. Een echt luistersysteem waarbij iedere bezoeker met een oortje naar de gids kan luisteren zou nog handiger zijn, maar vraagt wel heel wat geld en na afloop het nodige schoonmaakwerk....

Fred Peters

Pater Johan vertelt verder in coronatijd.....

Wat doe je als pater, als er in het ex-klooster geen scholen meer langs komen om alles te verkennen? Wel, er is tijd om weer eens met de neus in de boeken te duiken.

Dat wordt dus gedaan: geen avonturenboeken, maar boeken waar geen onvertogen woord in voorkomt.

Komt gegarandeerd door alle testen, want het oude testament staat vol met spannende dingen.

Als dat uit is, komt het volgende deel aan de beurt: het nieuwe testament.

Toch tijd genoeg, dus ook maar deel 3 ter hand genomen.

Bij de meeste mensen onbekend; hier niet.

Waarschijnlijk is nu het een en ander duidelijker? Geen onvertogen woord in deze boeken want er staat geen enkel woord in. Zo klein kan ik niet schrijven of printen.

Het moeilijkste is om de gewenste materialen te komen; hoezo? Wel: bekijk de foto's maar.

Er moest zelfs een nieuwe voor komen. Geen Ikea geval, maar degelijk Kamper sigarenmerk.

Tot een volgende keer wellicht.

Fred Peters

Van de penningmeester,

Beste museumvriend,

Het museum is weer open en we hebben met een groot aantal vrienden het bedrag bij elkaar gekregen om een desinfectiezuil voor het museum aan te schaffen.

Dit jaar vervallen al onze activiteiten die ons andere jaren heel wat geld in de kassa brachten. Geen Botterdagen, geen Biohorma wandeltocht, geen Dr. Olthuiswandeltocht, geen Winter in de Vesting. Doordat wij tijdens deze evenementen het museumcafé open stelden tikte dat heel erg aan en konden we iets voor het museum betekenen. Dit jaar hebben we als enige inkomsten de contributie van onze leden en als die dan uitblijft houdt het snel op.

Er zijn helaas nog aardig wat leden van wie ik de contributie mis en daarom vraag ik u vriendelijk hieraan te voldoen.

Bank rekening : NL16 RABO 0166 8021 31

Bedrag : 12,50 euro

Met een vriendelijke groet,

Marie-Paule Oldenbroek, penningmeester

Kloostertuin.

De afgelopen periode is er heel hard gewerkt in de kloostertuin. De buxushaag moest vervangen worden en omdat dat ging gebeuren was er meteen de mogelijkheid om de beplanting aan te pakken. Als tuingroep zijn we heel blij met het eindresultaat en hopelijk de bezoekers ook. Hieronder een aantal foto's van de tuin, maar kom ook vooral kijken in de tuin.

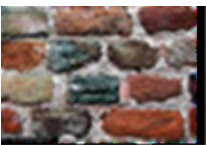

Onder de pergola is mooie schaduwbeplanting gezet

Henriëke van Geest

Kloostermop

In deze kloostermop is Wil de Vries aan het woord.

Onderstaand mijn vragen aan haar en haar antwoorden daarop.

Waar ben je geboren? In welk jaar?

1933 op Sumatra in Indonesië, 80 km van Medan. We woonden in een huis op palen, soms liep wel eens een tijger om het huis.

Hoe kwamen je ouders in terecht op Sumatra? En hoe was het leven daar?

Mijn vader had een militaire opleiding aan de KMA gehad en daarna een opleiding aan de landbouw hogeschool gevolgd. Hij werkte op Sumatra voor de Dehli maatschappij, zij leverden dekblad voor sigaren. Bij voorbeeld aan de sigarenfabriek in Kampen.

Mijn ouders zijn met de handschoen getrouwd omdat mijn moeder nog in Nederland was. Mijn moeder kwam daarna ook naar Sumatra. Het was een grote overgang voor haar, vanuit Nederland naar de binnenlanden van Sumatra, waar bijna geen blanken waren.

Toen ik zeven jaar oud was, begon de Tweede Wereldoorlog. In 1941 en 1942 vielen de Japanners het toenmalig Nederlands Indië binnen. Mijn vader was reserve officier en werd in 1942 gemobiliseerd. Na de capitulatie, die al snel volgde, werd mijn vader door de Japanners te werk gesteld aan de Burmaspoorweg. Mijn moeder en ik werden door de Japanners geïnterneerd in een kamp, ik was inmiddels acht jaar. Het waren zowel voor ons als voor mijn vader 3,5 loodzware jaren. In het Jappenkamp waren zeer slechte hygiënische omstandigheden, weinig en slecht eten, slapen op de grond, geen onderwijs. Veel mensen stierven, de anderen moesten de doden begraven. Vernederingen waren aan de orde van de dag. Maar iedereen probeerde de moed er in te houden om te overleven.

Gingen jullie direct na de oorlog naar Nederland terug?

In 1945 werden we bevrijd door de geallieerden. We gingen weer terug naar Medan. Mijn vader kwam ook weer terug. Al snel begonnen de opstanden door de Indonesiërs onder leiding van Soekarno. Mijn vader moest meteen weer de militaire dienst in. Ik zat met mijn moeder weer in een soort kamp. We zijn een jaar in Medan gebleven.

In 1946 gingen we met de boot naar Nederland. We hadden praktisch niets behalve de kleren die we aan hadden. Bij het Suezkanaal konden we kort aan land. Daar was een Amerikaanse post. Daar kregen we wat kleding. We moesten weer leren op schoenen te lopen.

Terug in Nederland werden we ondergebracht in kasteel Duin en Kruidberg bij Santpoort. Het was een heel authentiek kasteeltje met veel luxe. Een enorme overgang.

Ik moest weer naar school. Ik had ruim drie jaar gemist, daarom kreeg ik bijles om de achterstand in te halen.

Uiteindelijk zijn we naar Amsterdam verhuisd. Na de lagere school ging ik naar het Amsterdams Lyceum. Daarna volgde ik de lerarenopleiding voor nijverheidsscholen, een HBO opleiding. Één van de leraressen, Frida Hunsinger, was ook kunstschilder. De school was vlak bij het Stedelijk Museum. Zij ging daar vaker met ons naar toe. Daar leerde ik via haar kunst waarderen. Zij leerde ons ook naar kunst te kijken. Zij vroeg dan: vertel eens, wat doet dit schilderij met je? Zij vertelde ons ook over de Cobra tijd. Het Stedelijk Museum bezit een aantal schilderijen van Cobra schilders. Karel Appel heb ik daar zelfs een keer ontmoet. Frida Hunsinger liet ons ook experimenteren met schilderen.

Vertel eens iets over je werkzame leven.

Ik werd lerares bij een huishoudschool, in de vakken gezondheidszorg, handenarbeid en omgangskunde. Ik begon op een school in Amsterdam. Daar ontmoette ik mijn man.

Op 17 juli 1957 zijn wij getrouwd. Dat betekende voor mij dat ik ontslag kreeg. Mijn man kreeg een aanstelling op de Rehoboth Mulo in Elburg. Wij gingen op 't Harde wonen. Daar woon ik nu dus 63 jaar. Ik kon weer gaan werken als lerares. Ik heb gewerkt aan huishoudscholen in Epe, Putten, Harderwijk, Amersfoort en Uddel. Daar was ik ook adjunct-directrice. Later in het MBO in Zwolle.

Vertel nog eens wat meer over je privéleven.

Wij kregen twee zoons, de oudste hebben we geadopteerd toen hij 14 maanden was. Daarna kregen we zelf nog een zoon. Zij wonen nu beide in het buitenland, de één in Spanje, de ander in Griekenland. Ik heb twee kleinkinderen, die allebei ook al volwassen zijn. Helaas is mijn man 10 jaar geleden overleden. Hij leed toen al 10 jaar aan Alzheimer.

Je bent een trouw bezoeker van culturele activiteiten, hoe is dat zo gekomen?

Ik denk door een aangeboren belangstelling. Maar vooral ook door de stimulatie van mijn toenmalige lerares Frida Hunsinger.

Welke kunst spreekt je het meest aan?

Moderne Schilderkunst, zoals impressionisme, expressionisme, fauvisme en andere stromingen. Mijn favoriete kunstenaars zijn Monet, Degas, Van Gogh, Gauguin, Matisse en Esscher.

Heb je nog andere hobby's of liefhebberijen?

Ik houd veel van muziek en literatuur. Ik schilder zelf ook, onder het motto "ik doe maar wat". Het resultaat is daardoor ook voor mij vaak een verrassing.

Je bent al een aantal jaren lid van de Vereniging Vrienden, wat spreekt je daar zo aan?

De vereniging doet zulk goed werk. Zij zijn leuk in beweging, hebben leuke activiteiten zoals lezingen en excursies.

Je bent vaker in Museum Elburg geweest, wat vind je het mooiste of interessantste museumstuk?

De Chagall expositie vond ik heel mooi. De schandbank is natuurlijk niet mooi maar wel indrukwekkend. En de kapel vind ik echt geweldig.

Ten slotte, heb je hier nog iets aan toe te voegen?

Het mooiste van kunst vind ik dat gevoelens gereproduceerd worden in een vorm van kunst.

Wil de Vries, "Op zoek in de woestijn", acrylverf.

Bob Middelburg, juni 2020

Online Zomerserie

Verhaal van Gelderland - werk in uitvoering

Elke dinsdag van 23 juni tot en met 8 september

We leven in een historische tijd. Voor het eerst sinds de zeventiende eeuw werken historici aan een overkoepelend overzicht van de Gelderse geschiedenis. Het Verhaal van Gelderland zal ons beeld van het Gelderse verleden voor de komende decennia bepalen.

Voor het eindresultaat moeten we nog wachten tot het voorjaar van 2022, maar deze zomer lichten de schrijvers van het Verhaal van Gelderland al een tipje van de sluier op. Wat is de meeste actuele visie op hun periode in de Gelderse geschiedenis? Welke keuzes maken ze? En tegen welke problemen lopen zij aan? In twaalf weken geven de schrijvers van het Verhaal van Gelderland u een inkijkje in de werkzaamheden die zullen leiden tot een nieuw overzicht van de Gelderse geschiedenis.

Deze online Zomerserie vindt elke dinsdag plaats van 23 juni tot en met 8 september, van 11.00 tot 12.00 uur. In elke aflevering staat 'een-hoofdstuk-in-de-maak' centraal en vertelt de auteur over de grote lijn van 'zijn/haar' tijdvak. Op de site van Erfgoed Gelderland staat het volledige programma.

Aanmelden

Wilt u een of meer afleveringen meemaken? Dan kunt u zich aanmelden via de website van Erfgoed Gelderland, dit is het openingsbericht op hun pagina. U ontvangt tijdig een entree-link met instructies hoe deel te nemen. Enige voorbehoud: er passen maximaal 100 deelnemers per keer in de online zaal, dus vol is vol!

Kijk voor meer informatie, de inhoud van de lessen en hoe je je daar voor moet aanmelden, op de site van Erfgoed Gelderland www.erfgoed gelderland.nl